

SUN'İY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING ZAMONAVIY JURNALISTIKA FAOLIYATIGA TA'SIRI, IMKONIYATLAR VA XAVF-XATARLAR.

Saidov Firdavs Ibragimovich

*O'zDJTU, Axborot xizmati va jamoatchilik bilan aloqalar kafedrası
katta o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining jurnalistika sohasidagi o'рни, uning axborot tayyorlash va tarqatish jarayonlariga ko'rsatayotgan ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, sun'iy intellektdan foydalanishning afzalliklari, jurnalist mehnatini yengillashtiruvchi jihatlari hamda mazkur texnologiya bilan bog'liq bo'lgan axborot ishonchliligi, etik me'yorlar va kasbiy mas'uliyat masalalari yoritiladi. Zamonaviy media makonida sun'iy intellektning tobora keng qo'llanilishi jurnalistika faoliyatini yangi bosqichga olib chiqayotgan bo'lsa-da, uning ayrim xavf-xatarlari ham mavjudligi ilmiy jihatdan asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, jurnalistika, raqamli media, axborot texnologiyalari, ommaviy axborot vositalari, faktcheking, media makon, axborot xavfsizligi, raqamli transformatsiya.*

XXI asr insoniyat tarixida texnologik taraqqiyotning eng yuqori sur'atlarda rivojlanayotgan davrlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining paydo bo'lishi va turli sohalarga kirib borishi jamiyat hayotida muhim o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Bugungi kunda ta'lim, tibbiyot, iqtisodiyot, huquq va boshqa ko'plab yo'nalishlar qatori jurnalistika ham sun'iy intellekt imkoniyatlaridan keng foydalanayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Jurnalistika jamiyatni tezkor, xolis va ishonchli axborot bilan ta'minlaydigan muhim institut hisoblanadi. Axborot oqimining keskin ortib borishi, auditoriya ehtiyojlarining o'zgarishi hamda raqamli platformalarning rivojlanishi jurnalistlardan yanada tezkor va samarali faoliyat yuritishni talab qilmoqda. Bunday sharoitda sun'iy intellekt texnologiyalari axborotni yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va tarqatish jarayonlarini sezilarli darajada soddalashtirmoqda. Bugungi kunda ko'plab ommaviy axborot vositalari yangiliklar tayyorlash, matnlarni tahrirlash, ma'lumotlarni saralash hamda auditoriya qiziqishlarini o'rganishda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanmoqda. Bu esa jurnalistika faoliyatining samaradorligini oshirish bilan birga yangi imkoniyatlarni ham yaratmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellektning nazoratsiz qo'llanilishi yolg'on axborotlarning tarqalishi, mualliflik huquqlarining buzilishi va jurnalist kasbining ayrim funksiyalariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Mazkur masalalar bugungi kunda ilmiy hamjamiyat va media mutaxassislar tomonidan keng muhokama qilinmoqda. Shuning uchun ham sun'iy intellektning jurnalistikadagi o'рни, uning afzalliklari va ehtimoliy xavf-xatarlarini chuqur o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Sun'iy intellekt va jurnalistika integratsiyasi.

Sun'iy intellekt inson tafakkuriga xos bo'lgan ayrim vazifalarni bajarishga qodir dasturiy tizimlar majmuasi hisoblanadi. U katta hajmdagi ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida qayta ishlash, tahlil qilish va natijalarni taqdim etish imkoniyatiga ega.

Aynan shu jihatlar jurnalistika sohasida uning ommalashishiga sabab bo'lmoqda. Hozirgi kunda ko'plab media tashkilotlari sun'iy intellektdan yangiliklar tayyorlash, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish va auditoriya talablarini o'rganishda foydalanmoqda. Ayrim hollarda sport natijalari, ob-havo ma'lumotlari yoki moliyaviy hisobotlar asosida avtomatik tarzda yangilik matnlari ham yaratilmoqda. Bu esa vaqt va mehnat sarfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Shuningdek, sun'iy intellekt jurnalistlarga katta hajmdagi ma'lumotlar orasidan muhim axborotlarni tez topishga yordam beradi. Natijada jurnalist murakkab tahliliy materiallar tayyorlash uchun ko'proq imkoniyatga ega bo'ladi.

Sun'iy intellektning jurnalistikadagi imkoniyatlari.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining jurnalistika faoliyatiga kirib kelishi bir qator ijobiy natijalarni yuzaga chiqarmoqda. Birinchidan, axborot tayyorlash jarayonining tezligi ortmoqda. Avvallari bir necha soat talab qilgan ayrim jarayonlar bugungi kunda bir necha daqiqa ichida amalga oshirilmoqda.

Ikkinchidan, katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish imkoniyati kengaymoqda. Sun'iy intellekt millionlab ma'lumotlar orasidan kerakli axborotni aniqlab bera oladi. Uchinchidan, auditoriyaga moslashtirilgan kontent yaratish imkoniyati paydo bo'lmoqda. Foydalanuvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga qarab individual tavsiyalar shakllantiriladi.

To'rtinchidan, jurnalistlarning texnik yuklamasi kamayadi. Matnlarni tahrirlash, tarjima qilish va ma'lumotlarni saralash kabi vazifalar avtomatlashtiriladi. Beshinchidan, media tashkilotlarining iqtisodiy samaradorligi oshadi. Chunki ayrim jarayonlarni avtomatlashtirish orqali xarajatlarni qisqartirish mumkin bo'ladi. Sun'iy intellekt bilan bog'liq xavf-xatarlar.

Sun'iy intellektning keng qo'llanilishi bilan bir qatorda ayrim muammolar ham yuzaga kelmoqda. Eng asosiy xavflardan biri yolg'on yoki noto'g'ri axborotlarning tarqalishidir. Sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan matnlar ba'zan haqiqatga mos kelmaydigan ma'lumotlarni ham o'z ichiga olishi mumkin.

Yana bir muhim muammo jurnalistik etikaga taalluqlidir. Sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan materiallarda mualliflik masalasi, axborot manbalarining aniqligi va mas'uliyat chegaralari bo'yicha turli bahslar mavjud. Bundan tashqari, ayrim mutaxassislar sun'iy intellektning rivojlanishi natijasida jurnalist kasbining ayrim yo'nalishlari qisqarishi mumkinligini ta'kidlamoqda. Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, texnologiyalar jurnalistni to'liq almashtirishdan ko'ra uning faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qilmoqda.

Shuningdek, shaxsiy ma'lumotlarning himoyasi va axborot xavfsizligi masalalari ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Chunki sun'iy intellekt tizimlari katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlaydi va bu jarayonda ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Sun'iy intellekt texnologiyalari zamonaviy jurnalistika taraqqiyotining muhim omillaridan biriga aylanib bormoqda. U axborot yig'ish, qayta ishlash va tarqatish jarayonlarini tezlashtirib, jurnalistlar faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mazkur texnologiyalarning rivojlanishi jurnalistik etika, axborot ishonchliligi va kasbiy mas'uliyat bilan bog'liq yangi masalalarni ham kun tartibiga olib chiqmoqda. Kelajakda sun'iy intellekt va jurnalistika o'rtasidagi hamkorlik yanada rivojlanishi kutilmoqda. Biroq bu jarayonda inson omilining ahamiyati saqlanib qoladi. Chunki voqealarni tahlil qilish, xolis baholash va jamiyat manfaatlarini himoya qilish kabi vazifalar hanuzgacha jurnalist zimmasidagi eng muhim mas'uliyatlardan biri bo'lib qolmoqda. Shunday ekan, sun'iy intellektni jurnalistika rivojiga xizmat qiladigan samarali vosita sifatida qo'llash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Qosimova M. Zamonaviy jurnalistika asoslari. – Toshkent, 2020.
3. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. – Pearson Education, 2021.
4. Pavlik J.V. Journalism and New Media. – Columbia University Press, 2018.